

УДК 378.4

**ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНІХ СТАНДАРТІВ В
УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ПЕРЕХОДУ ДО ЦИФРОВОЇ
ЕКОНОМІКИ**

Н.В. Циганова

канд. екон. наук, доцент

доцент кафедри банківської справи ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Револьюційні зміни технологічного способу виробництва вимагають не менш кардинальних перетворень в освітній сфері. Характерною рисою сучасного навчального процесу в Україні є його хронічне відставання від потреб суспільства. З певних причин освітня галузь є досить традиційна і бюрократична, освітні процедури змінюються повільно. Проте умови глобалізації та цифрової революції стрімко виводять ряд суспільних процесів, у тому числі й освітніх, з під регулятивного впливу інститутів освіти і за межі традиційних навчальних стандартів.

Домінування університетської освіти формувалося на фактично монопольному володінні системою знань, долучитися до якої було можливо лише за стандартними освітніми процедурами. Інформаційний вибух ХХ століття зробив абсурдними інституційні обмеження доступу до інформації. Один за одним класичні університети оцифровували свої бібліотечні фонди і робили їх загальнодоступними. Тобто відбувається переорієнтація освітнього процесу з надання певного інформаційного комплексу, системи знань, до формування певного типу фахівця на основі системи компетентностей.

Сучасна економічна освіта в Україні базується на опануванні студентами затвердженого переліку обов'язкових та вибіркових дисциплін, набуття необхідних знань та умінь, функціонуванні державної системи стандартів якості. Її розвиток відбувається в умовах поширення

інформаційних технологій та спрямування до європейського освітнього простору. Українські виші прагнуть створити умови для економічної мобільності студентів і викладачів, використовувати сучасні освітні інновації тощо. У цих умовах формується не лише співпраця вітчизняних освітніх інститутів з іноземними, а й конкуренція, яка може суттєво посилитися. Конкурентні переваги при цьому створюють не лише імідж та рейтинг навчального закладу, статус його диплому та можливість його визнання в інших країнах, а й унікальні курси, наукові розробки, до яких можуть долучитися студенти, відомі фахівці, з якими відбувається спілкування студентів під час навчання, навички і компетентності, які формуються в освітньому процесі тощо.

Студенти у сучасних умовах отримують можливість активно впливати на процес свого навчання шляхом обрання дисциплін, викладачів і навіть навчальних закладів, де вони їх опанують. Цьому сприяє поширення освітніх інновацій та перенесення частини освітнього процесу до мережі інтернет. Але згодом зростання академічної мобільності призведе до певного розмивання інституційних меж навчальних закладів, питань ідентифікації навчальних продуктів, стандартизації освітніх послуг та їх оцінювання.

Ці процеси викликають ряд правомірних запитань: чи залишаться освітні заклади інститутами певної професійної підготовки, продуктом яких будуть професійно здатні фахівці, чи вони будуть продукувати лише окремі освітні продукти, за якими окрема особистість зможе здійснювати професійну підготовку; як зміниться система сертифікації фахівців у даному випадку; що буде домінувати у сфері освіти – стандарти чи індивідуальність тощо. Глобалізаційні процеси, зокрема – євроінтеграція зі зняттям обмежень на рух робочої сили актуалізують питання узгодження освітніх вимог на відповідних рівнях, тобто формування певних стандартів освіти. В економічній сфері цьому сприяють процеси глобалізації фінансових ринків, банківської діяльності, запровадження у ряд сфер

міжнародних стандартів, що нівелює національні особливості економічних систем і дозволяє уніфікувати освітні стандарти.

Інформаційна революція і формування цифрової економіки суттєво впливають на освітній процес і передусім – на освітні стандарти. Питання, на які потрібно знайти відповідь найближчим часом – це, по-перше, який обсяг знань і яких саме повинні студенти засвоїти безпосередньо враховуючи сучасні можливості доступу до інформації, її обсяг та постійне оновлення; по-друге, які компетентності потрібні фахівцям у цифровій економіці; по-третє, які компетентності створюють конкурентні переваги людини перед штучним інтелектом; по-четверте, якій освітній потенціал суспільства є бажаним і яку частку ВВП на його створення воно згідно витрачати.

У нових економічних реаліях освітній процес має базуватися на таких принципах, як безперервність освіти, її послідовність, створення суттєвих конкурентних переваг працівника, у тому числі з машинами та штучним інтелектом, мобільність та комбінаторність, економічність. Подальше зростання ролі дистанційного навчання вимагає посилення освітньої мотивації студентів та відповідного зростання творчої активності та вмотивованості викладачів.

В Україні процес підготовки економістів потребує суттєвих змін. Ряд робочих місць не потребують фахівців з університетським рівнем підготовки. Наприклад, щоб почати працювати в центрі з обробки чеків американського банку, достатньо навчання на двотижневих курсах. Посада кредитного менеджера в англійському банку не потребує університетського диплому зі знанням філософії та політології, достатньо диплому трирічної бізнес-школи. В українських банках на таких посадах хочуть бачити фахівців вищого рівня, у якого виникає болісне відчуття невідповідності отриманої освіти та навичок, потрібних на робочому місці. Тому держава має надати більше прав комерційним структурам визначати кваліфікаційні вимоги до персоналу, навчальним закладам – зміст

навчальних планів та дисциплін. Щодо якості освіти, то в умовах конкуренції на ринку освітніх послуг та ринку робочої сили вона зростатиме. Стандарти освіти мають бути конкретизовані і наближені до потреб сучасної економіки з урахуванням можливостей академічної мобільності та міжнародного руху робочої сили.